

Opiata prenumeracyjna na Kronikę Wiadomości Krajowych i Zagranicznych, wynosi: a) w Warszawie rocznie: rs. 7. kop. 20 (złp. 48.); b) kwartalnie rs. 1 kopiejek 80 (złp. 12); miesięcznie kop. 60 (złp. 4.)

KRONIKA

Na prowincji w Królestwie z poczta rocznie rs. 12 (złp. 30); kwartalnie rs. 3 (złp. 20). W Cesarstwie też sama opłata co na prowincji w Królestwie, z dodaniem rs. 4 rocznie lub 1 kwartalnie za koperty.

WIADOMOŚCI KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Jutro Ś. Marji Magdaleny.
Wschód słońca o g. 4 m. 5. — Zach. o g. 8 m. 6.

Biuro Redakcji przy ulicy Krakowskie-Przedmieście w domu Nro 391. naprzeciw Saskiego placu.

Dziś rano stopni ciepła 19. wczoraj w poł. ciep. 24.
Wysokość wody na Wiśle stóp 7.

Z Petersburga, 17. (29) czerwca.

Przez NAJWYŻSZE ukazy z d. 17 kwietnia 1857 r. postanowiono dla Cesarstwa i Królestwa Polskiego: przestępcom politycznym, wróconym z miejsca zesłania na mocy Manifestu z d. 26go sierpnia 1855 r. którym przywrócono prawa szlachectwa i innych uprzywilejowanych stanów, pozwolono wstępować do służby cywilnej, jeżeli po powrocie, w ciągu lat trzech, sprawowali się lub sprawować będą nienagannie; tych zaś którzy się znajdowali w służbie w miejscach zesłania, dopuszczając do służby zaraz po powrocie do kraju, jeżeli tego życzyć sobie będą i jeżeli główna miejscowa władza uzna ich tego godnymi. — Obecnie NAJJAŚNIEJSZY PAN, za wstawieniem się Namiestnika Królestwa Polskiego i w skutek najpoddaniejszego przedstawienia generał-adjutanta Xięcia Dolgorukowa, Najwyższej rozkazał raczył: dozwolnić na wspomnianych zasadach, tak mieszkańcom Królestwa Polskiego, jako też prowincji zachodnich, którzy za polityczne przewinienia byli oddani do służby wojskowej, a z powodu św. koronacji, otrzymali uwolnienie ze służby, wstępować do służby cywilnej, natychmiast po ich powrocie do kraju.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

NAJJAŚNIEJSZY PAN, Ukazem Najwyższym, na d. 10 (22) czerwca r. b. wydanym, odmówił dalszej łaski odwołującemu się do niej Marjanowi Lewandowskiemu, za rozmysłne zabójstwo żony swojej. Wyrokiem sądu kryminalnego gubernji Płockiej i Augustowskiej, przez sąd appellacyjny i przez X departament rządzącego senatu zatwierdzonym, na pozbawienie wszelkich praw i zesłanie do robót ciężkich w kopalniach przez czas nieograniczony skazanemu, a z mocy Najmiłościwszego Manifestu z d. 26go sierpnia (7 września) 1856 r. mającemu sobie skróconym czas nieograniczony robót ciężkich, do lat dwudziestu.

NAJJAŚNIEJSZY PAN, zgodnie z wnioskiem JO. Xięcia Namiestnika Królestwa, NAJMIŁOŚCIWIEJ dozwolił raczył powrócić do Królestwa Polskiego Xaweremu Rolla, rodem z gub. Lubelskiej będą-

cemu, który w r. 1854 za przestępstwo polityczne zesłany był do Syberji.

— Rada administracyjna Królestwa, zważywszy, że most w dobrach Horodło, pod folwarkiem Wieniawka w pow. Hrubieszowskim, posiadający taryfę klasy IVej do poboru z niego opłaty, może być według rozpoznania technicznego, dopełnionego teraz na miejscu, skrócony do stóp rossyjskich 24ch bez utrudzenia przepływu wód, i że takiej długości mosty, stosownie do przepisów postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 5 sierpnia 1817 r. do taryfy nie kwalifikują się, Rada administracyjna na przełożenie Zarządu XIIIgo okręgu komunikacji, postanowiła: Taryfa klasy IVej do poboru opłat z mostu w dobrach Horodło pow. Hrubieszowskim, postanowieniem Namiestnika Królewskiego z d. 3 kwietnia 1821 r. nadana, ma być uchylona.

Korrespondencja Kroniki.

Z Gościny w Poznańskim d. 5go lipca
(Dokończenie).

Autobiografja literacka Joachima Lelewela. — Rysy charakterystyczne autora. — Niechęć jego do Towarzystwa przyjaciół nauk. — Duch i styl tego pisma. — Lutnia Henryka Merzbacha. — Pobieżna krytyczna uwaga o tegoż obrazku lirycznym Antoni Malczewski. — Ruch ożywiony w Poznaniu. — Walne zebranie Towarzystwa kredytowego. — Pierwsze posiedzenie Towarzystwa przyjaciół nauk. — Mowa hr. Działyńskiego. — Pierwszy popis w zakładzie nauk pp. Urszulanek.

Nowe to dzieło p. Krzyżtopora, gdyż z powodu uzupełniających dawną pracę rozdziałów za takowe uważać je należy, zasługuje na dokładny i obszerny rozbiór i zapewne znajdzie godnego siebie recenzenta. Tak wiele bowiem i tyle trafnych puściwszy w obieg myśli, da pochop do zastanowienia się głębszego nad przedmiotami, któremi się zajmuje. Tylko praca rodzajną ożywiona myślą ocuca innych myśli i wywołuje różnych zdań starcie. Tak jak dzień z słońcem i z rosą, najsilniej budzi rodzajność ziemi i wzrost plonów przyspiesza. Drugie pismo na wzmiankę zasługujące odbite nakładem Żupańskiego nosi tytuł: *Przygody w poszukiwaniach i badaniu rzeczy na-*

rodowych polskich przez Joachima Lelewela. Jest to autobiografia li tylko literacka uczonego pisarza, poprzedzająca i zwiastująca wyjście na świat całego zbioru dzieł jego. Sam tytuł *Przygód* okazuje, że autor miał do opowiadania przeciwności i trudności, jakie w ciągu swych prac naukowych napotykał. Równie okoliczności jak ludzi zdaje się o nie obwiniać z goryczą, którą nie wiem czy stara się ukryć, czy objawić pod pozorem ukrywania jej. Przypomina on tym zalem swym nie wyraźnie objawionym a przecież objawiającym się ową zalotną pasterkę Wirgiljusza, która się ukrywa chcąc lepiej być widzianą.

Et fugit ad salices et se cupit ante videri.

Prace jego naukowe tak w kraju jako i za granicą ocenienie zasłużone otrzymały i zapewniły mu głośne imię między historycznemi badaczami. Zaczynając opowiadanie biegu swego literackiego życia od lat najmłodszych, wspomina że zawsze coś *majstrował, komponował*, że widząc iż aby coś wymyśleć trzeba rozważać — rozważał, i raz spostrzegłszy że ostatni dzień tygodnia zwać sobotą jest nie do rzeczy, nazwał go *szóstek* jako idący po piątku. „Z razu mówi on,“ śmiech był z tego, potem napomnienia, groźby, plagi za upór a mnie myśleć czy to stosownie być karany za obstawanie przy trafem widzeniu. „Rad nie rad umilkł wynalazca *Szóstka*, lecz chował go dla siebie, a unikając wymówienia soboty, mówił pojutrze, jutro, wczora, przedwczora, byle choć tak na swoim postawić. W tym drobnym rysie już się objawia krój dalszy charakteru autora, i dla tego uchwycić go uwagą należy. Dostarczając niektórych takich rysów nie wyraźnych, lecz których śledzące oko dostrzeże, pamiętnik ten zdolny obudzić zajęcie, równie jak przedstawieniem całego ciągu prac uczonego pisarza. Niechęci jaką powziął przeciw osobom z którymi zostawał w stosunkach acz jawnie nie okazuje, jednak domyślać się kaze. Niechęć tę zdaje się rozciągać do Towarzystwa przyjaciół nauk, wyraża się oniem w tych słowach. „Mówiono mi, że Staszic miał utyskiwać, że o członkostwo nie stoje, o towarzystwo nie dbam. Było w tem nieco prawdy, ale

SODALIS MARIANUS.

POWIEŚĆ HISTORYCZNA

ZE STARYCH XIĄG I PAPIEROW SPISANA,

przez

Zygmunta Kaczkowskiego.

(Ciąg dalszy).

(Patrz Nr. Kroniki 188.)

Były tam jeszcze wprawdzie i certamenty, bo młodzieniec chciał jeszcze przed wyjazdem widzieć się z matką, a miecznik nie chciał żadną miarą na to zezwolić. I miecznik miał słusność, bo znał dobrze tę osobliwą kobietę i był tego pewnym, że ona, jak się tylko pokaże, wszystko od razu popsuje. Jak Bóg na niebie, tak byłaby teraz synowi jechać nie dała, a natomiast byłaby go zawiozła do Brzeżan: wwikławszy zaś tak młodego chłopca w tę hetmańszczyznę ówczesną, kto wie, na coby go była wy kierowała? Możeby go ztamtąd byli także wyprowadzić do Francji i może nawet lepiej niż ztąd; ale czegoby się już przed wyjazdem mógł być na owym dworze

przewrotnym nauczyć, a co to wiedzieć? Przewidywał to miecznik i bał się, dla tego też siłą zgwałcił jego tęsknotę za matką i bez odwołki wyprawil.

Już też nazajutrz było wszystko do podróży gotowe i jeno wsiadać; — ba, ale przed wyjazdem trza się było pożegnać. A tu się stała rzecz taka, której się nikt nie spodziewał. Kiedy bowiem przyszło do pożegnania w jęmościowych komnatach na górze, dopóki się młodzieniec żegnał z miecznikową, nie jeszcze, tylko łyzy mu się trochę kręciły w oczach, — lecz kiedy się do Kostusi obrócił, już zaraz zrazu się zachwiał. Złożył ręce przed sobą, łyzy mu się strumieniami puściły z oczu i nie mógł ani słowa wymówić. A tu Kostusia w płacz rozgłosny, jakby dziecko małeńkie. Przyskoczy młodzieniec do niej i tak się to licho pochwyliło za ręce, tak się zaszli od płaczu oboje, że aż żal było patrzeć. Rodzice aż osłupieli oboje. Szczęście to wielkie, że nie było przy tem nikogo z obcych...

Dopieroż ojciec otrzeźwiał i jakoś się tam przecie utulił. Ale też zaraz wziął Jerzego pod ramie i wyprowadził na dół do siebie.

— Otrzyjże łyzy, — mówił tamże do nie-

go, — siadaj prędko i jedź, a niech cię Bóg błogosławi.

Lecz zapłakany młodzieniec stał oparty o ścianę jakby nieżywy, — wpatrzył się w ziemię bez przytomności i wzroku. Miecznik już nic nie mówił, patrzył na niego i czekał. Oprzytomniał przecie nareszcie, ale jakoś nie bardzo, bo spojrzawszy na swego opiekuna, załamał ręce i rzekł:

— Ojcie mój drogi! co się to porobiło?

— No, już co się porobiło, — rzecze mu miecznik, — to porobiło. Boska w tem wola. Siadaj już prędko i jedź, a da Bóg obaczmy się znowu.

— Och! mój ojcie kochany, — mówił młodzieniec, — dajże mi Boże jaknajprędzej powrócić, a uklęknąć przed wami, bo już jak widzę trudno znaleźć gdzie więcej miłości jak u was.

— Znajdziesz, znajdziesz, — powiadał miecznik, — ale zdaj to na Boga. A teraz jedź, po dobrym czasie powracaj, a zastaniesz nas wszystkich takimi samymi jak dzisiaj.

I to mówiąc, prawie go mocą wyprowadził, do powozu posadził i kazał jechać wózniczy. A tak ruszył powóz nareszcie i wkrótce zniknął za bramą.

nie wiem jak dostrzeżonej. Albowiem wedle mego etiologicznego rozważania, instytutu, wszelkie towarzystwa są potrzebnymi monopoliami, mogą być szkodliwe albo wielce pożyteczne, ale aby miały trwać nieczynną zawalidrogą? po co one?

W innym miejscu wspomina „iż wydarzyło się że z porządku, trzeba było r. 1813 Towarzystwu mieć posiedzenie publiczne, a nie miało członków do czytania gotowych. Napaść tedy na mnie: Będziesz czytał; kiedyś nie osłem, to nim zostaniesz, elekcje przypadają przed posiedzeniem publicznym, daj tylko swą rozprawę wprzód dla formalności na jaką po elekcji czasu braknie, byle nie z dziejów polskich, bo nie czas na nie. Będziecie mieli zawód, odpieram.—Jaki? rozprawa jest a członka nie będzie i t. d.“ i następnie mówi: „a gdy dzień elekcji nadszedł, z pomiędzy podanych Bentkowski przyjęty, a ja odpalony zostałem, w głosowaniu upadłem!! Dalej wspominając o odnowionym zamiarze Towarzystwa dopełnienia Naruszewicza, wypracowaniami osobno panowaniami przez pojedynczych członków dodaje. „Niezapytano mnie co o tém myślę, choć naradom bywałem obecny. Z méj strony nie przystawiałem się do narad, myśląc „jedor kupą jedyki wodzi, lew mój bracie sam jeden chodzi.“

Porównanie to dostatecznie wyjaśnia usposobienie autora dla Towarzystwa, którego był członkiem i sąd jego o niem, a razem mniemanie, jakie o sobie powziął.

Z tych kilku przytoczeń łatwo domyślą się czytelnicy jaki jest duch tego pisma acz ściśle w zakresie wspomnień literackich zamkniętego, jaki i styl jego: „Sprawiłem się pospolicie niepowabnie, nie poczytnie“ mówi sam autor, i kończy swój Pamiętnik temi słowy: „Wiele jeszcze w tém mierze miałbym do opowiedzenia, nie jeden przecie przymówi: sobą zajęty, zbyt gawędzi, więc lubo starzy lubią gderać, biorę się do spoczynku i milknę.“

Wyszedł także nakładem Żupańskiego zbiór wierszy Henryka Merzbacha pod tytułem *Lutnia*, cieniem ś. p. Mickiewicza poświęcony. Znajdując w nim poezje dawniej nam znane z podpisem Henrykola Salvatora dowiadujemy się że tym pseudonymem jest p. Henryk Merzbach. Z wiersza zaś noszącego datę 1856 w którym mówi autor:

Ja nie znam życia, niemał doświadczenia
Mam lat dwadzieścia. W

dochodzimy metryki wieku autora, której zresztą łatwo domyśleć się można z samego dźwięku jego wierszy. Autor *Lutni* jak każdy młody człowiek, kocha, marzy, użala się, tęskni i wiersze pisze. — W tych, które mam przed oczyma, jest łatwości wiele, uczucia dosyć, a myśli najmniej. Dwa znaczne uczucia które często wyraża przemawiają za autorem, cześć dla pamięci zmarłego ojca i miłość kraju rodzinnego. Surowością krytyki nie należy zrażać młodego pisarza, który szczególnie do ulotnych wierszy, może do piosnki jaka jest np. w tym zbiorze wiersz z tytułem: *Milszy skromny mój zakątek*, usposobienie okazuje, lecz godzi się

Stał jeszcze miecznik jaką chwilę na ganuku i patrzył, lecz kiedy powóz ujrzał wyjeżdżający szczęśliwie na drugi brzeg Nidy, wrócił nazad do swojej komnaty. Ale tam zastał już żonę swoją siedzącą. Pyta ją tedy: — A co Kostusia?

— Ot co! siedzi w kącie i płacze.
— Dziwna to rzecz, jak się to stało, że się w tych dzieciach takie gorące zapaliły affekty. Anibym się był tego spodziewał. Ale już to i jejności trochę w tem wino, że nie doglądała.

Tedy się miecznikowa usprawiedliwiała wyraźnie, że jako ten dzień biały, tak nie a nie widać nie było: tak się to licho przytuliło sekretnie. Jakoż się tem troskliwa matka smuciła. Ale miecznik był wesół i mówił:

— Trudna to rzecz. Widać że taka jest wola Boska. Co też nie dziwno, ale to mi jest dziwno i bardzo, że taka była także wola nieboszczyka stolnika. Patrząno dziecko co on tu pisze.

A to mówiąc, dobył z biura cały sextern papierów, na których był spisany dwoisty testament starego Ożarowskiego: jeden do użytku sądowego, a drugi dla samego miecznika. W tym tedy drugim miecznik kilka kart

go wezwać aby nie idąc za przykładem wielu dzisiejszych lutnistów i śpiewaków, nie kaleczył bez żadnej potrzeby języka, zamiast *pieśń* nie mówił *pieśni*, zamiast *biegną biegi*, zamiast *przedświł przedświć*, zamiast *poranna porana* i t. d. a to dla tego jedynie że mu te skaleczone wyrazy do rymu przypadają. Wspomnieć nakoniec winienem że w poezjach oznaczonych późniejszą datą daje się spostrzeżać staranniejsze obrobienie, a więc postęp, który do dalszych prób w lekkim rodzaju powinien zachęcić młodego pisarza. Większego bowiem rozmiaru praca jego Antoni Malczewski obraz liryczny, gdyby pod przychylny lecz sumienny recenzenta poszedł rozbiór, daleko ostrzejsze wywołałyby musiał uwagi krytyczne, szczególnież za zupełnie błędne i najdziwniejsze przedstawienie charakterów osób do tego obrazu użytych. Czemże naprzykład jest? jak go nazwać? owego Rucińskiego męża Zofji, który głęboką miłością dla niej przejęty dowiedziawszy się z jej ust że kocha Antoniego, dobrowolnie jej się zreka i odstępuje, i mówi:

Antoni jesteś mężem, masz duszę poczciwą,
Oddaję ci mą żonę, uczyn ją szczęśliwą.

Jakże i samego Antoniego osądzić, który kocha Annę, nie kocha Zofji, a przecież ofiarę jej serca i osoby przyjmuje, i tak sobie swój trudny do pojęcia tłumaczy:

Ja nie będę szczęśliwym — ale czyż mi wolno
Złamać serce kobiety dla szczęścia własnego.
On się dla niej poświęcił, a mnie czyliż wolno
Być niższym od niego.

Nie takim był Antoni poeta i takim go przedstawiając mimowolnie uchybił autor jego pamięci. Dla zbudowania zaś większego czytelników, obraz ten kończy się *rozwozem*, który sam ów niedołączy Ruciński przynosi, ale który zbyt się opóźnił, gdyż w chwili zgonu Antoniego nadszedł W utworze więc tym o którym mimochodem wspominam, młody wiek, młode wyobrażenia autora, są wyraźniejszymi jeszcze jak w *Lutni* i dla tego życzyć należy młodemu pisarzowi aby raczej przygrywał, jak wdawał się w utwory większych rozmiarów.

Ruch w Poznaniu zwykły w środku czerwca ożywia się, do tegorocznego ożywienia oprócz targu welnianego, zjazdu świętojańskiego i wyścigów konnych przyczyniło się walne zebranie Towarzystwa kredytowego ziemskiego, bytność Syrokomi, pierwsze publiczne posiedzenie Towarzystwa przyjaciół nauk i pierwszy popis w zakładzie naukowym pp. Urszulanek.

Towarzystwa kredytowego rozszerzenie na mniej więcej tych samych zasadach, na których obecne tak pomyślnie rozwinęło się i wśród wszystkich towarzystw kredytowych w monarchji pruskiej najsilniejszym żyje życiem, jest zadaniem żywotnem dla majątkowej przyszłości w W. Xięstwie Poznańskim, obudzającym najżywszą troskliwość właścicieli ziemskich z obudwu narodowości. Nowe Towarzystwo ustanowione w roku zeszłym tak dla małych posiadaczy większych, jak i dla większych własności, podług u-

przerzucił, a potem wskazał żonie na jedno miejsce i dał jej to czytać. Ona zaś czytała w ten sens:

„....Jeżeli byś zaś z woli Bożej już nieodmiennie wypadło, żeby nie mógł żadnym sposobem na nauki i służby postronne być wyprawionym, a więc mu już na roli osiadać koniecznie: a to wtedy go żenić. I żenić go, co daj Boże! zawczasu, choćby też ra-niusieńko, bo to zawsze jest lepiej dochować się dorosłych młodzieńców i samemu ich po- stanowić, niżeli ich żegnać siedzących jeszcze na ławie szkolnej. A kiedy żenić, to chowaj Boże gdzie w wielkich dworach, jako z własnej wiem experience. A więc w skromnym jakim gniazdeczku, w domeczku zacnym, choćby ubogim, niechaj pod strzechą a z poczciwością. Ale cię proszę, kochany Janie, pomyśl też nad tém w twojem łaskawem sercu, żaliby też nie można, żeby się nasze domki jeszcze raz spokrewniły ze sobą.“

Nieboszczyk stolnik wspominał o pokrewieństwach, bo też pomiędzy Ożarowskimi a Bobrownickimi było ich kilka: raz więc pomiędzy ich własnymi przodkami przez ożenienie, a potem przez Drohojowskich, z których Alexander miał Ożarowską, a Helena

znania powszechnego żadnych krajowi przynieść korzyści nie może. Prawidła jakim poddać małych właścicieli było może koniecznością, są dla większych tak uciążliwe, że ten tylko mógłby się odważyć na przystąpienie do tego towarzystwa kto żelaznym musiem zmaglonyby został; a i w tej ostateczności jeszcze zbawienia by w niem nie znalazł. Spodziewać się więc należy, że najwyższa władza dbała o istotne dobro kraju, wejdzie w jego potrzebę i wysłucha jednogodnych przełożeń właścicieli tak polskich jak i niemieckich.

Pierwsze posiedzenie publiczne Towarzystwa przyjaciół nauk Poznańskiego odbyło się pod przewodnictwem swego prezesa hr. Działyńskiego na dniu 28 czerwca w sali jego pałacu. Szanowny prezes zagaił posiedzenie następującą przemową:

„Najszanowniejsi panowie! kazaliście przewodniczyć w wspólnych naukowych naradach naszych, jestem więc z urzędu obowiązany do zagajenia dzisiejszego posiedzenia publicznego.

„Trzymając się prawideł szkoły, wypada mi nasamprzód mówić o rzeczach najmniejszej wagi, więc o sobie samym, szanowni panowie! Zasiadłem chwilowo to zaszczytne ale opuszczone miejsce z owem życzeniem Jana-Kazimierza już złamanego na siłach *detur dignissimo*.

„Szanowni panowie! czyniąc zadosyć przepisom prawa, zabroniliśmy sobie wszelkiego rozbioru przedmiotów tyjących się religiji lub polityki. Wspomnę więc tylko, że w skutek waszego postanowienia udałem się do Berlina, ale tam wstrzymałem się od stanowczego kroku, wzmocniony w osobistem mojem przekonaniu przychylnemi radami: że najpiękniejszym holdem dla władzy była zawsze wiara w dostateczność opieki prawa krajowego. Przeciwnie domaganie się wyjątkowego uwzględnienia wynika z ściśnionego pojęcia o prawdziwym powołaniu zwierzchności.

„Niech więc skromne prace nasze, ściśle zawarte w granicach jakie i prawo i my sami zakreśliłiśmy sobie, będą odpowiedzią na błędne zapamiętania i na potwarze, jakieby nas spotkać mogły.

„Zdanie sprawy z naszych dotychczasowych czynności, złożył szanowni sekretarze tak zaradu jak i wydziałów, a do zajęcia głosu pozwalam sobie tychże wezwać kolejnie.“

Następnie sekretarz towarzystwa p. Wegner odczytał ogólne sprawozdanie z rocznych czynności. Po czem p. Białecki zajął przyjemnie zebraną liczną publiczność starannie wypracowaną i z talentem napisaną rozprawą obejmującą porównanie Gieczy i Górzna pod względem starożytności. Pan Szeniec zaś dał poznać ustęp swęj pracy o Zorzy północnej.

Wspomnieć nakoniec winienem o pierwszym popisie który się odbył w zakładzie naukowym pp. Urszulanek. Zakład ten jak wiadomo prawie mocą cudu powstały, liczy już w tej chwili 62 uczennic ciągle w nim przebywających, 70 przychodnich i oprócz tego obejmuje szkołę przez 130 ubogich dzieci uczęszczaną. Popis, który się od-

była za Ożarowskim, podstolim buskim. Pisał więc Stolnik dalej:

„Kostusia przypadłaby prawie wiekiem do niego, jakoż jeżeli by Pan Bóg skłonił ich serca ku sobie, nie miéj mój Janie nie prze-ciw temu, bo oto ja ojciec, klękam przed tobą i proszę, a oraz daję naprzód moje błogosiawieństwo.“

Bardzo się tedy temu miecznikowa dziwiła, a namyśliwszy się mało niewiele, rzekła: — Toż kiedy tak, to już chyba lepiej było go nie wysyłać. Poczekać mało i kiedy taka jest wola Boża, niechby Bóg błogosławił. A tak kto wie, żali jeszcze co z tego będzie? bo to ze zmianą kraju i sentymety się odminiają, zwłaszcza u mężczyzn.

Śmiał się więc miecznik z tego dodatku, ba, i z tej pilnej chęci jejności. Ale ja w końcu pocieszył mówiąc:

— Nie frasujże się, moja ptaszeczko, o to, bo już to Bóg ma w swojej opiece. Kiedyby się jeszcze i ten młodzieniec, który jest tak zasadny, w swych sentymetach odmienił, to jużby chyba nie dowierzać nikomu. Ale to tak nie będzie. Pobawi tam jakie dwa lata, wróci, wstąpi do służby, a potem za łaską Boską wyprawimy weselisko jak się należy.

był na dniu 1 lipca, zaszczycił swoją obecnością JO. xiadz arcybiskup, nie mniej osoby najwyższą władzę w prowincji piastujące. O ile wychowanie publiczne jest koniecznym dla młodzieży płci męskiej, o tyle szczęśliwą nazwać można młodą dziewczynę, dla której jedyną szkołą jest dom rodzicielski, przewodniczką i strażniczką wychowania matka i zawsze matka. Nie przeczę, iż dla rodzin mniej zamożnych zakłady naukowe dla płci żeńskiej są istotnym dobrodziejstwem, jednak z niem niektóre niedogodności trudne do uniknięcia łączą się prawie zawsze. Jedną z największych jest zbytne rozwijanie się miłości własnej i próżności w młodych uczennicach wśród współzawodnictwa naukowego. Często uważać można, iż wychowanki zakładów publicznych nabywają niejakię zarozumiałości i śmiałości więcej w dziewczycy jak w młodzieńcu rażącej. Na popisie zakładu pp. Urszulanek Poznańskich, na którym przy zdziwiających postępach w naukach, jakimi w tak krótkim czasie, bo w przeciągu trzech kwartałów uczennice odznaczyły się, uważać można w nich było tę skromność ułożenia, to oswobodzenie młodych dusz z zarodków zbytcej miłości własnej, dodające tyle wdzięku młodości. Każdy przytomny popisowi, mógł nabyć tego przekonania, że wychowanki tego zakładu gorliwie pracują nie przez względy próżności, nie w chęci błyszczenia w świecie, lecz przez uczucie obowiązku, zamiłowanie nauki i dla chwały Bożej. Nie należy więc wątpić o coraz więcej rozwijającej się w dalszym czasie pomyślności tego zakładu, który już pozyskał ufność i przychylność ludzką, a wsparty jest widoczną opieką Boską.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE

Telegramy

Paryz 16 Lipca. Dzisiejszy *Moniteur* zawiera artykuł o rzezi w Dżeddah. Mówi on że te czyny okrutnego barbarzyństwa, przewyższające wszystko co się zdarzyć mogło w najgorszych dniach fanatyzmu muzułmańskiego, sprawiły we Francji i Anglii najboleśniejsze wrażenie i wymagają prędkiego i świetnego zadość uczynienia. — Francja i Anglja, dodaje *Moniteur*, przedsięwzięją wspólne środki dla osiągnięcia takiego zadość uczynienia, jakiego wymaga honor ich chorągwi i ogrom zbrodniczego zamachu.

London 16 Lipca. (W nocy). Na wieczornem posiedzeniu Izby niższej p. Disraeli przedstawił bill oświadczenia, że rząd nawet przez czas ferji parlamentarnych pozostaje upoważnionym do umundurowania milicji i używania jej za jej własnem przyzwoleniem za granicami kraju. Następnie bill o żydach przeszedł przez drugie głosowanie większością 156 głosów przeciw 65.

Paryz 17 Lipca. Dzisiejszy *Moniteur* zawiera depeszę z Raguzu 15 b. m., według której kommissarz Porty Kemal Effendi przyjął urzędownie oświadczenie uległości naczelnika powstańców w Hercegowinie. Wybrana przez tego naczelnika deputacja, towarzyszyć będzie Kemal

Effendemu do Trebinji, dla załatwienia wspólnie z nim istniejących nieporozumień. Baszy buzuki opuszczają Hercegowinę. (*Neue Preuss. Ztg*)

C H I N Y.

— Piszą z Hong Kong 23 maja do *Timesa*:

Paropływ wojenny angielski *Samson*, przybył tu w dniu 6 b. m. z Peiho, z kąd w dniu 29 Kwietnia odpłynął. Flota europejska złożona z 19 statków stała o 11 mil angielskich od ujścia rzeki, a o 140 mil od Pekinu. Ława piasku dzieliła ją od twierdz chińskich broniących przystępu na rzekę i uzbrojonych 80 działami. Łodzie kanonjerskie przedsiębrały rozpoznanie. Między chińczykami w Szanghai biegała wieść, że te twierdze wpadły już w ręce sprzymierzonych. *Samson* odpłynął znowu na północ i jak słychać zabrał z sobą kompanję saperów i dwie łodzie kanonjerskie. Pulk 59 angielski otrzymał rozkaz udania się na północ. W Kantonie jest spokojność i zaufanie, bo towary przywożone znajdują wielki pokup, jednakże dalszy stan interessów zależeć będzie od wypadków na północy. Nowy kommissarz chiński Hwang, znajdował się w d. 8 Kwietnia w Fu Czu. W czasie jego obecności były tam rozruchy z powodu puszczonej w obieg żelaznych pieniędzy i z powodu wysokich cen ryżu. Nie dano mu ztamtąd wyjechać dopóki uroczyste nie zapewnił, iż pieniądze żelazne zostaną wycofane z obiegu, i że ceny ryżu zostaną niższe. W końcu maja spodziewają się go w bliskości Kantonu. (*Neue Preussische Zeitung*).

F R A N C J A.

Paryz 15 Lipca. Rzeź w Dżeddah i smutne wypadki w Kandji stanowią dotąd główne zajęcia powszechnie. Gorzkie i aż nadto słuszne skargi prassy rządowej na te smutne katastrofy, dowodzą dostatecznie, jak głębokie wrażenie sprawiły one w wyższych sferach, równie jak we wszystkich klassach ludności, do których wiadomości te doszły.

Porta wysłała do Dżeddah dwa tysiące żołnierzy, pod dowództwem generała, który ma tytuł kommissarza cesarskiego, i missję ukarania winnych według prawa wojennego. Niewątpliwie dużo przy tem krwi popłynie, ale według dawniejszych podobnych wypadków, wnosić można, że nie sama krew winnych zbroczy miecz sprawiedliwości.

Gabinet ottomański zostawia rządowi francuzkiemu oznaczenie wynagrodzenia dla rodziny nieszczęśliwego p. Eveillard, ale te wynagrodzenia czyliż wrócą życie ofiarom rzezi? Dla zapobieżenia ponowieniu się podobnych nieszczęść, mówią o posłaniu na morze Czerwone dwóch okrętów ze stacji indo-chińskiej, prócz tego admirał Clavaud, dowodzący stacją w Grecji, otrzymał rozkaz zbliżenia się do Kandji, ale te środki chwilowe nie mogą być rekojmją trwałą bezpieczeństwa chrześcijan na Wschodzie. Rozpatrzywszy jednak rzecz na miejscu, potrzeba będzie popręstać na zadośćuczynieniu ofiarowanym przez Portę w warunkach prawie przesadzonych.

Jedynym skutecznym środkiem zapewnienia

protekcji naszym współ-ziomkami współ-wyznawcom w tych posiadłościach muzułmańskich, byłoby pomieścić tam załogi wojsk państw interessowanych, ale aby ten system był skutecznym, potrzebaby zastosować go ogólnie na wszystkich punktach, gdzie obawiać się można tego rodzaju krwawych zająć, a pomyślnie jakichby to sił użyć musiały te państwa, pomijając nawet, że tym sposobem otworzonoby Anglii, która naturalnie musiałaby mieć udział w tych załogach, nowe środki, tak chciwie zawsze przez nią chwywane, rozgospodarowania się na Wschodzie.

W każdym razie tego tać nie można, że jeśli te wypadki nie spowodowałyby dla Porty bezpośredniego upadku jej potęgi i władzy w tych miejscowościach tak źle rządzonych, zawsze jednak zostawia one smutne świadectwo i złą krechę dla państwa ottomańskiego, jeśliby znowu przyszło do zakwestjonowania jego losów.

Pan Emerat, kanclerz konsulatu francuzkiego w Dżeddah, który dostał się do Suez, po zwycięskiej walce przeciw mordercom i wielce przyłożył się do ocalenia córki nieszczęśliwego konsula, ma otrzymać order legji honorowej.

Rozehwanie się negocjacji pożyczki która miała zostać skonstruowaną między vice-królem Egiptu i jednym towarzystwem angielskiem (który to projekt byłby oddał w ręce Anglii kolej żelazną z Suez do Alexandrii i część Deltę, tudzież grunta rządowe w Suez i t. d.) jest dziś faktem niewątpliwym.

Ogół wiadomości z Indji jest bardzo niepomyślny dla anglików. Wprawdzie wojsko angielskie odnosi ciągle zwycięstwa, gdzie tylko spotka się z powstańcami, ale potrzeba wysyłania coraz nowych posiłków, nie pozwala już przeprowadzać je przez stopnie aklimatyzacji w Malcie, na wyspie s. Maurycygo i t. d. co je usposabiało dawniej do wytrwałszego znoszenia przykrości klimatu indyjskiego. Dziś ci młodzi żołnierze przybywają prawie bez żadnego przejścia z ulic Londynu pod przerażające upały indyjskiego nieba, giną też całemi massami.

Dziś miało odbyć się dziewiąte posiedzenie pełnomocników kongresu paryzkiego. Coraz jednak mniej przywiązują tu zajęcia do tych ciężkich negocjacji, których rezultat nie będzie zapewne ani doskonały, ani trwały.

Dziś Cesarzowa daje świetną zabawę w Ville-neuve l'Etang, wywzajemniając się za bal u księcia Hjerouima. W tym samym czasie Cesarz zapewne odbył inaugurację obozu pod Chalons, którego dowództwo, ma dziś objąć marszałek Canrobert. Ale do godziny drugiej po południu nie mieliśmy jeszcze żadnej wiadomości o tej czynności Jego Cesarskiej Mości pod Chalons.

(*Indépendance Belge*)

I N D J A.

Mamy obecnie wiadomości z Indji w miejscowych dziennikach i korespondencjach. Według nich, anglicy odebrali znowu pewną liczbę obwa-

Tak pocieszywszy się wzajem, poszli też i Kostusię pocieszyć, która jeszcze zawsze płakała. Ale ją utulili niebawem, otoczywszy miłością, — a tak znów spokój wrócił do tego domu, który go też był godzin po wszystkie czasy.

VIII.

Od tego czasu upłynęło dni wiele, czternaście niedziel, albo może i więcej. Już było po żniwach i po zasiewach, i babie lato nadeszło. A tego roku zdarzył Bóg wielki urodzaj, żyta, pszenice były jak lasy, jarzyny także nie szpetne; za co ubodzy ludzie bardzo się Bogu modlili, raz dziękując za hojne dary, a potem prosząc, żeby je mogli spożyć w spokoju. A ponieważ się na to coraz lepiej zakazywało, bo turek, zbiwszy wojska moskiewskie na głowę, zawarł był pokój z Carem, przez co też i król szwedzki nie mógł się już spodziewać sukursów od niego, — więc się ludzie cieszyli tem jeszcze więcej i dosiewali swych grządek jak mogli. Służyła też im ku temu jak najpiękniejsza pogoda, którą sobie jeszcze i nadał wróżyli, bo niebo było tych dni czyściuteńkie jak woda stojąca, słoneczko

białe, a po polach snuły się nici pajęczce, jakby pośrodku lata!

Otóż na takim dniu jednym, bardzo pogodnym i pięknym, drogą wiodącą od stolnikowego dworu w stronę północną, jechał sobie jakiś żołnierz, wyglądający bardzo poczciwie. Koń był pod nim cisawy, z konopiatym ogonem i grzywą, z karkiem butnie wygiętym, a stąpający wolno, bo go też nie nagłono. Żołnierz sam miał na sobie koszulkę drucianą, na piersiach blachę polerowaną, a na niej Matkę Boską we złocie, na głowie dosyć kształtną misiurkę z kity, a przez lewe ramię zwieszoną burkę krymską kudłatą, czerwonym muzułbasem podbitą. Za nim na koniu karym dosadnym jechał wyrostek, bardzo piękne pachole, także z rycerską ubraną, zapewne terminujące u niego w tem rycerskiem rzemiośle. Nuż nareszcie i czeladniczek na jakimś fryzie zdobycznym, a prowadzący przy sobie ciężką szkapę z jukami i żartkiego podjezdka, sobolowatej maści, a już nieledwie zadziwiającej piękności. Przypatrzywszy się temu żołnierstwu bliżej, nie trudno było poznać, że to jechał pan Wiszowaty, rotmistrz niegdy pancerny, a brat stryjeczny pani stolnikowej Krakowskiej. Jechał, jak widać, o-

pakowany ciężko, może i całem swem mieniem, ale gdzieby tak jechał, nie wiedzieć. Zdawało się jakby i sam jeszcze nie wiedział dokąd ma jechać, bo jakoś dziwnie jechał powoli, rozglądał się po polach i lasach, wesa pokrecał i mruzczał coś sobie pod nosem. Zwrócił się czasem do czeladniczka, spojrzyna sobolowatego podjezdka i rzecze:

— Hej! a jako wiesziesz to źrebie? skacze ci jako cyga, a ty nic na to. Weźże Kałmuka na drugą stronę, bo przecie widzisz, że się go stracha.

To znów wyrostkowi dał jakąś naukę, jak ma siedzieć w kulbace, jak nogi trzymać w strzemionach, lub co podobnego. I tak jechał pomału, zawsze coś przygadując. Aż nareszcie wyjechał w pola, które były jako by stepik maleński. Droga szła środkiem, więc on za tą drogą. Ale ledwie co trzy stajania ujechał albo mało co więcej, kiedy się przed nim pokazały na drodze jakieś fury ładowne. Więc jedna naprzód w trzy konie, srodze wyładowana aż wyżej drabin, za nią zaś wóz także nie próżny, a na nim gwardjan z drugim takimże bernardynem, zapewne fratrem. Spojrzy na nich rotmistrz, zaraz przystanął:

(*Dalszy ciąg nastąpi*).

